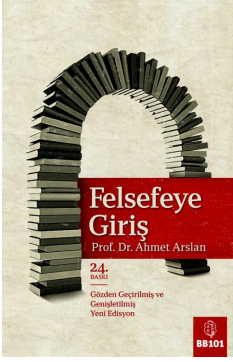

KİTAP İNCELEMESİ – 1

Hazırlayan: Elif ŞAHİN*

FELSEFEYE GİRİŞ

Yazar:

Ahmet ARSLAN

Felsefeye Giriş (24. bs.),

İstanbul: BB101 Yayınları,

2017, 365 s.

ISBN: 9786059802093

Bu incelemenin konusu olan kitap, Prof. Dr. Ahmet Arslan'ın Ağustos 2017'de gözden geçirilmiş ve genişletilmiş, yeni edisyon olan yirmi dördüncü baskısının BB101 Yayınları tarafından basılmış "Felsefeye Giriş" kitabıdır. Bu kitabın, entelektüel bir faaliyet ve disiplin olarak felsefeye ilgi duyan, üniversitelerin felsefe bölümlerinde okuyan ve felsefe hakkında temel bilgi sahibi olmak isteyen okurlara yönelik olarak, "felsefe hakkında bilgi verme" amacıyla kaleme alındığı belirtilmiştir. İnsanın içinde yaşadığı evreni anlamlandırmaya çalışması adı ne olursa olsun, insanlık var olduğundan beri süregelen bir aktivitedir. Bu anlamda, felsefenin yalnızca evreni değil, bizzat insanın kendisini tanımaya yönelik bir amel olduğunu belirtmek, felsefe hakkında ilk ve doğru bilgi edinmek hususunda önem arz etmektedir. Prof. Dr. Ahmet Arslan tarafından kaleme alınan bu kitapta da, felsefenin ne olduğu, felsefi bilginin özellikleri, felsefenin temel soruları, felsefenin işlevi, felsefe ile diğer entelektüel etkinlik alanları arasındaki ilişkiler (sanat, siyaset, bilim, din) hakkında temel bilgi verilmesi hedeflendiği görülmektedir. Kitap, önsöz, ikinci, yedinci ve son baskıya önsöz kısımları hariç toplam on bir bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm olan felsefeye giriş bölümünün ardından bilgi felsefesi, bilim felsefesi, varlık felsefesi, ahlak felsefesi, siyaset felsefesi, sanat felsefesi, tarih felsefesi, hukuk felsefesi, din felsefesi ve son olarak da eğitim felsefesi bölümlerine yer verilmiştir.

* Arş. Gör., İstanbul Gelişim Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, İstanbul, Türkiye, E-posta: esahin@gelisim.edu.tr
ORCID ID <https://orcid.org/0000-0001-6119-9250>

Kitabın ilk bölümü olan felsefeye giriş bölümünde, felsefe nedir, felsefe gerekli midir, felsefenin diğer alanlar ile ilişkisi nedir gibi temel sorulara verilen cevaplar açıklanmaktadır. Bu anlamda, ilk bölümde okuyucu felsefe ile tanıştırılmaktadır. İkinci bölüm olan bilgi felsefesi bölümünde ise, felsefenin gerekliliğinin bilgi edinme ve bilgi edinmenin insanın en temel ihtiyacı olduğu varsayımından yola çıkılarak bilginin konusu, bilginin imkânı, bilginin kaynağı, araçları, sınırları ve kapsamı hakkında ortaya atılan kuramlar (şüphecilik, deneycilik, akılcılık, pozitivizm) ve bu kuramlara yönelik eleştiriler belirtilmiştir. Bilim felsefesi bölümünde, entelektüel etkinlik alanı olarak bilim ile felsefe arasındaki ilişki, bilim nedir, bilimin türleri nelerdir, bilimsel açıklama nedir ve yasa-kuram gibi bilim felsefesinin temel kavramları ve soruları açıklanmaktadır. Dördüncü bölüm olan varlık felsefesi bölümünde, varlık felsefesinin varlığın genel ve temel özelliklerini soruşturan bir inceleme olduğu belirtilmiştir. Bu bölümde varlık felsefesinin temel sorularına (varlık var mıdır, varlığın türleri nelerdir, varlığın temel özellikleri nelerdir) farklı düşünürler tarafından verilen cevaplar (Platon ve İdealar Kuramı, Hegel ve Nesnel İdealizm, Marx ve Tarihsel Materyalizm, Hobbes ve Cisimci Madde Anlayışı gibi) karşılaştırmalı ve kavramsal olarak ele alınmıştır.

Kitabın beşinci bölümü olan ahlak felsefesi bölümünün, ahlak felsefesine iki farklı yaklaşım olan modern ve klasik yaklaşımlar arasındaki ayrım üzerine kurulduğu belirtilmektedir. Ahlak felsefesinin öğretileri, ahlaki durum nedir, ahlaki davranışın koşulları nelerdir sorularını kapsayan ahlak kuramları ve sınıflandırmaları (objektivist ve sübjektivist yaklaşım) açıklanmaktadır. Eylemin doğruluğu veya yanlışlığının nasıl ölçüldüğü sorusuna verilen cevaplar Stoacı-Epiküryen ahlak, faydacı ahlak geleneği, ödev ahlakı gibi ahlak felsefesinin temel kavramları (haz, değer, iyi eylem, kötü eylem, faydalı eylem) ve kuramları üzerinden sistematik bir şekilde tanımlanmıştır. Ahlak felsefesi bölümünü takiben siyaset felsefesi bölümünde, Antik Yunan düşünürlerinden 17. yy siyaset felsefesi düşünürlerine kadar uzanan geniş ve kapsayıcı bir yelpazede, siyaset felsefesinin temel soruları ve kavramları üzerine olan tartışmalar karşılaştırmalı biçimde ortaya konmaktadır. Siyaset filozoflarının, insan için siyasal iyi nedir ve insan siyasal iyinin gerçekleşmesi için ne yapmalıdır sorularına, Sokrates geleneğinden başlayarak on dokuzuncu yüzyıl geleneğine, Karl Marx' a kadar, verdikleri cevaplara yer verilmiştir. Kitaba yeni eklendiği belirtilen tarih felsefesi bölümünde yazar tarih felsefesi kısmını iki başlıkla ele almıştır. İlk bölümde tarih bilimi ile tarih felsefesi arasındaki ilişki, ortak ve ayrılan yanları ile belirtilmiştir. Ardından tarih felsefesinin en önemli problemi olarak belirtilen tarihi olay ve süreçlerin bir anlamı var mıdır sorusuna verilen farklı kuramsal yaklaşımlar anlatılmaktadır. İbni Haldun ve tarih felsefesi, Kant ve ilerlemeci tarih felsefesi, Hegel ve idealist tarih felsefesi, Karl Marx ve diyalektik materyalizmin yanı sıra çağdaş tarih felsefeleri yaklaşımlarına da yer verilmiştir. Yeni eklenen bölümlerden biri olduğu belirtilen hukuk felsefesi bölümü ise hukuk felsefesinin temel kavram ve problemleri, hukukun çeşitleri ve hukuk kuramları başlıklarından oluşmaktadır. Bu bölümde, hak, adalet, eşitlik, adaletin türleri, ödev, ahlak ve

hukuk ilişkisi gibi kavramlara Aristoteles'ten başlayarak, Aziz Thomas, Ziya Gökalp, Thomas Hobbes, Jeremy Bentham ve Immanuel Kant gibi filozoflar tarafından yapılan tanımlamalar ayrıntılı ve karşılaştırmalı biçimde verilmiştir.

Dokuzuncu bölüm olan sanat felsefesi bölümünde, sanat felsefesinin temel soruları, bu sorulara, farklı düşünürlerin farklı teorilerle vermiş oldukları kuramsal cevaplar üzerinde durulmaktadır; sanat nedir, sanatsal ifade nedir, sanatın doğası, anlamı, sanat eserinin özellikleri nedir gibi, estetik ve sanat felsefesinin ana soru ve kavramları üzerine geliştirilen kuramlardan bahsedilmektedir. Sanat felsefesinin temel sorularına istinaden geliştirilen kuramlar karşılıklı bir biçimde ele alınmıştır. Aynı zamanda, sanatın bilgisel, ahlaki bir boyutu olduğunu savunan Platonik sanat felsefesi anlayışına karşı bir eleştiri olan romantik sanat anlayışı ve bir oyun olarak sanat tanımlarına da yer verilmiştir.

Onuncu bölüm olan din felsefesi bölümünün kurgusu genel itibarıyla dinin ayırt edici özelliklerinin vurgulanması üzerinden yapılmıştır. Söz gelimi, dinin ayırt edici özelliklerinin (inanç, metafizik bilgiler bütünü, kurtuluş öğreticisi, ibadet, Tanrı) sistematik olarak sıralanmasıyla din felsefesinin konusu ve temel kavramları hakkında bilgi verilmiştir. Dinin doğası ve farklı dinlerde ortak olan bazı öğeler ele alınmış ve bu öğeler doğrultusunda Tanrı'nın varlığı lehine ve aleyhine görüşler (Deizm, yaradancılık, tüm Tanrıçılık, ateizm, imancılık) ve varlığına dair ileri sürülen kanıtlar (ontolojik, kozmolojik ve teleolojik kanıt) birer başlık altında açıklanmıştır. Tanrı'nın varlığını kabul eden veya etmeyen düşüncelere ek olarak üçüncü bir tavır olan; Tanrı'nın var olup olmadığının bilinmeyeceği düşüncesi hakkındaki genel açıklamalara da ayrıca yer verilmiştir.

Kitabın son bölümü eğitim felsefesi konusuna ayrılmıştır. Günümüzde eğitim alanı içine giren amaç, hedef ve uygulamaların hızlı bir genişleme içinde bulunduğu bilgisi gözetilerek, bu bölümde, eğitim felsefesi ve bilimi arasındaki farklılıktan, eğitim felsefesinin ve biliminin temel sorularından (eğitim nedir, eğitimin amacı nedir, hangi yönde neden ötürü eğitim verilir, iyi bir eğitim nasıl olmalıdır) bahsedilmektedir. Kitabın diğer bölümlerinde olduğu gibi, esas olarak, eğitim felsefesi disiplini ile diğer felsefe dalları arasındaki ilişki ve eğitim felsefesine farklı kuramsal yaklaşımlar ve çağdaş eğitim kuramları (daimicilik, ileriticilik, temel esasçılık ve yeniden inşacılık) karşılaştırmalı bir şekilde açıklanmaktadır.

Kitabın bütünü ele alındığında, felsefeye giriş kitabı okuyuculara felsefe alanındaki temel anlatıları ve felsefenin diğer disiplinlerle karışımını "bilgi verme" ilkesi doğrultusunda karşılaştırmalı bir biçimde ve örnekler vererek sunmaktadır. Yazar, okuyucunun felsefe konusunda temel seviyede bilgi hâkimiyeti kazanabilmesi adına öne çıkan kavramları anlatırken, güncel hayattan örneklendirmeler yaparak kısa kesitler sunmuştur. Her bölüm içerisinde herhangi bir düşünceyi ön plana çıkarmamakla beraber, mevcut her konunun önce tezini sonra bu tezlere yönelik kuramsal eleştirileri belirtmiştir. Kitaptaki on bir bölüm felsefe ile on bir farklı disiplin arasındaki ilişkiyi ele aldığı için, her bölüm içerisinde ilk olarak genel kavram tanımlamalarına

(felsefe nedir, bilim nedir, siyaset nedir, hukuk nedir vb.) yer verilmesi, bölüm içeriklerinin topyekûn anlaşılmasını kolaylaştırmaktadır. Bu kitabı, felsefenin karmaşık görünen şeklini daha nüanslı bir biçimde anlamak isteyen ve felsefeye herhangi bir şekilde ilgi duyan herkese tavsiye ederim. Güçlü taraflarının yanı sıra, kitaba yöneltilebilecek ilk eleştiri kaynakçanın sınırlı olmasıdır. Kullanılan kaynakların dağılımına bakıldığında ağırlıklı olarak felsefe tarihi, din, ahlak, bilim ve eğitim felsefesi alanlarına dair kaynaklara yer verilmiştir. Ancak, özellikle siyaset felsefesi alanı için Aristoteles ve Platon dışında Thomas Hobbes, John Locke, Jean Jacques Rousseau, Montesquieu ve Karl Marx gibi filozofların temel eserleri kaynak olarak kullanılmamıştır. Toplam otuz beş adet kaynak içerisinde sadece iki adet yabancı kaynak kullanılmış olması da kaynakçanın bir başka zayıf yönü olarak belirtilebilir. Son olarak, kitapta herhangi bir şekil veya resme yer verilmemesi, kitabın görsel açıdan zenginliğini yetersiz kılmaktadır.